

A „Vasárnapi Ujság” hetenként egyszer egy nagy negyedretű iven jelenik meg. — Előfizetési díj január—juniusig azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton a „Politikai Ujdonságokkal” együtt csupán csak 3 ft. pp. Az előfizetési díj a „Vasárnapi Ujság” kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. sz.) bérmentve utasítandó.

Dr. Grosz Frigyes

és

a szegény vakok gyógyintézete Nagyváradon.

Kevesen lesznek kedves hazánk messze területén, kik ne hallottak volna ez intézetről, sok száz földmivelő köszöni ez intézet létrejöttének az adományok legbecsesbikét : szeme világát; s közletről és messziről zarándokol a földmivelő, ez intézet alapítójánál segílyt keresni.

Dr. Grosz Frigyes e szemézi kórház alapítója s fenn-tartója 1825-ben végezvén a bécsi egyetemen orvosi tanulmányait, öt évi utazásai után a külföldön, szülő városába Nagyváradra jöve ismereteinek foganatát hazájának szentelendő.

Bihar s a szomszéd megyékből hozzá folyamodó szegény szembetegek s különösen csak mütét által gyógyíthatók birták a ritka emberbarátságú orvost arra, hogy számukra külön intézetet alakítson, mellyben 1830. óta folytatja sikertől koszorúzott mütéteit.

A szemézi kórház Nagyváradolasziban, az ugynevezett ujsoron, a deák szertartású püspöki lak szomszédságában, a város legszebb s legegészségesebb részében van; gyönyörű angol kertje és sétányai kedvesen lepik meg a sokszor sok éven át a kandalló mellett kuczorodott s az intézetben láttehetségét visszanyerő világtalant; az intézetnek 18 szobájából, 15 a szembetegek, egy az orvos, egy földig érő ablakokkal s erkélylyel ellátott tágas terem a mütételre, s végre egy a felügyelő s ápolónó számára rendeltetvék.

Ez intézetben gyógyított 1830-tól 1855-ig 752 egyén; ezek között volt : földmivelő 482, kézmives 123, kereskedő 61, cs. kir. katoná 39, tanító 16, lelkész 15, hivatalnok 12, tanuló 2 és bába 2. Vallásra nézve : római katolikus 83, görög egyesült 82, görög

nem egyesült 85, evangélikus 11, református 400 és izraelita 101. Lakhelyre nézve : a nagyvárad kerületből 599; a pesti kerületből 30; a kassaiból 39 és a pozsonyiból 9 vétetett fül.

Mütét által gyógyított 647. Orvosi szerek által 105.

Az intézetben 1219 nagyobb s 500 kisebb szemézi mütét vitetett végbe; az elsőbbiek között 1024 szürke hályogos szem mütételeztetett; a 752 mütétezett egyén közül : tökéletesen gyógyult 515, javult 194 és eredménytelen 43.

Az intézetet kívül 30,000 szegény szembeteg láttatott el orvosi tanácssal és gyógyszerrel.

Mindezek olly tények, mellyek inkább hangoztatják a nemes szívü orvos dr. Grosz Frigyes dicséretét, mint bármelly magasztaló szónoklat; tulajdon költségén látja s látta el a szegény szembetegeket a legszebb lakással, élelemmel s minden orvosi segílylyel, sőt nem ritkán uti pénzzel is, s ritka helység van e vidéken, hol széles ismereteinek látásukat visszanyert példái ne volnának.

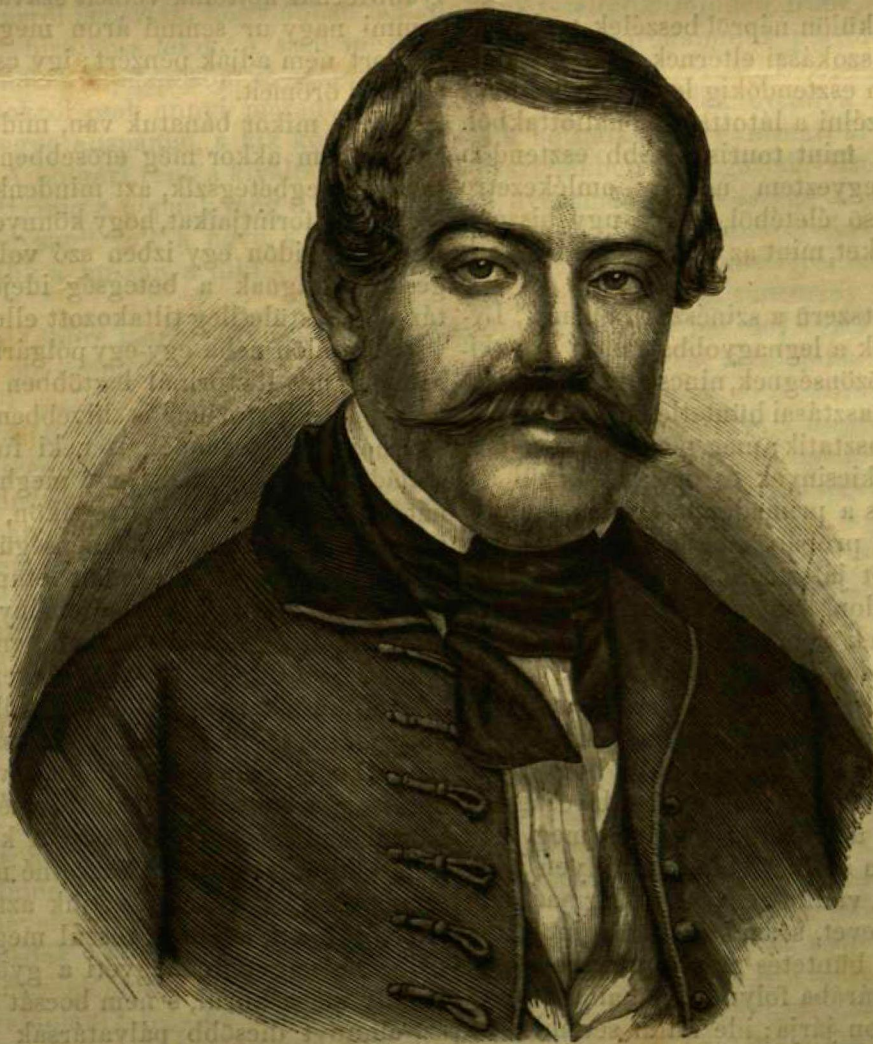
Valóban sok illy ügyes, érdemdu orvost s nemes keblü emberbarátot kívánunk honunknak, tudván azt, a mit a költő mond, hogy :

„Meghalni nem baj — de ha élsz s nem látsz, Ez a balsorsnak legnagyobb csapása.”

Végre nem hallgathatjuk el azon ohajtásunkat, bár hazánk minél több vidéki nagyobb városaiból illy s ehhez hasonló jótékony intézetek keletkezéséről s virágzásáról, tudomány- és tapasztalásban gazdag hazánkfiainak ember-

baráti, közhasznu működéséről minél gyakrabban hozhatnánk illy örvendetes tudósításokat. Gondoljuk meg azt, hogy nem csupán a nevelő és tanintézetek, hanem különösen a szerencsétlenek és ügyefogyottak ápolását czélzó intézkedések is egy nemzet műveltségi fokának hévmérői közé tartoznak.

Csetényi Kálmán.

Dr. Grosz Frigyes.

A vén huszár. *)

Gondolkodva ballagdogál
Árokháton a vén huszár.
Rongy a dolmány, rongy a mente,
Bajuszát még is kikente.
Kopott nadrág, lyukas kalap,
Átkandikál rajta a nap.
Bocskor is van, de nincs talpa
A vén huszár mégis nyalka.
Hátán egy rongyos tarisznya
Üres az is, semmi haszna —
Aztán a torka is száradt.
Éhezik is, el is fáradt . . .
Hányszor mondták neki : „Apám!
Riktolja be kend paripám.“
Több ott a ló, mint kellene,
Most gyalog jár szegény feje.
Körültéintget, meg megáll
S megint odább ballagdogál —
Egyet busul — nem busúlna
Ha paripája megvolna.

Szép lányokkal találkozik,
Rájok néz, és foházkodik —
Mit ér a télnek a virág?
Fagyos éjnek a holdvilág?
A fény a gyászt megmutatja;
De fagyát el nem oszlatja.
Messziről jött a vidékre
Alig ismer rá e népre.
Mért is vágyott vissza lelke,
Midőn nincsen háza, telke?
Gond és bánat a jószága,
Oda maradt ifjusága :

Egyet busul — nem busúlna,
Ha ifjusága megvolna.

Idegenek között megy el
Szólnak hozzá, de nem felel.
Lelke egy néma drága kő,
Foglalatja a mult idő . . .
S háborúra tér a beszéd,
Háborúnak hallja nesztét :
Felvillámlik szemsugára,
Oda kap baloldalára,
De a kéz visszahul legott
A vér erében megfagyott . . .
Ismét busul — nem busúlna
Ha az oldalán kard volna

Megy- s ráismer a csárdára,
Mellybe egykor annyit jára,
Mellyben egykor úgy szerettek
Csaknem rózsába temették.
Most itten is csendes minden :
A régiből semmi sincsen!
Nincsen láрма, nincsen élet,
Nem látni mulatni népet. . . .

Előregült a jó gazda
Kedvét megette a rozsdá —
Némán szorít kezét vele
S szeme könnyekkel van tele . . .
Mint visszamaradt napsugár
Itt megpihen a vén huszár
S egyre busul — nem busúlna
Ha a régi világ volna . . . **)

Népszokások a magyar színészek országából.

Nem hibáztam a czimben; egy külön népről beszélek, mellynek életmódja, lelki-világa, szenvedélyei, szokásai eltérnek a többiekétől; egy olyan saját országról, mellyben esztendőig lehet utazni, mint Afrika belsejében, s új dolgokat beszélni a látottakból, hallottakból.

En, ki e sajátságos országban, mint turista, több esztendőn át voltam szerencsés utazni; feljegyeztem néhány emlékezetre méltó dolgot e kis reszpublika belső életéből, melly, úgy hiszem, fogja annyira érdekelni közönségünket, mint az utleírások a kafferek között.

Már a belső elrendezése is sajátságos a színészek népének, Lycurgi törvényeik egyaránt kötelezik a legnagyobbat, mint a legkisebbet; nincs olyan kedvence a közönségnek, nincs olyan jó barát a társaság között, a kinek hibái, mulasztásai büntetlen maradnának; a bíróság pedig saját keblükből választatik; még pedig nem a leg hatalmasabbak, hanem vegyesen kicsinyek és nagyok közül: a kardalnok hoz ítéletet az első hős és a primadonna mulasztásaiért; a királyné, ki két perczet késett a próbán, megjelen a kardalnok előtt, ki ugyanakkor a lándzsatartót játszta, s az első hősnek nem volt elég, hogy megöletett a szinpadon, hanem még azon felül meg is büntetettik, a miért az ügyelőnek nem fogadott szót, hogy kiment volna, mikor hívták. A szinpadon künn büszke hősök, koszoruzott művésznők, a szinfalak között engedelmes alattvalói az ügyelőknék, rendezőknék, a kik künn az udvaron azután ismét szives tisztelőik, bizalmas barátaik, vagy lekötöztetett hűveik, a hogy a körülmény hozza. És az Araopag ítéleteit más, világi bíróság elé vinni tilos; a kit, mire ott ítélnék, azt semmi befolyás meg nem másítja; abba még az igazgató sem szólhat bele. S az ilyen ítéletekért haragunni nem is szokás; a vádlott egy kicsit lármáz, míg el nem ítélték, azután egy kicsit nevet, s azután — megint jó barátok lesznek: bírák és elítéltek. A büntetés mindig pénzbe megy, s a bírságok a nyugdíjintézet pénztárába folynak. A halálbüntetés el van törölve: az csak a szinpadon járja; ide künn semmit sem számít.

Legszebb vonása e kised népnek az egymáshoz való ragasz-

*) Előleges mutatvány Sárosy Gyulának „Az én albumom“ című almanachjából.
**) A t. közönség tudvágyának a szerző neve fölfedezésével annak idejében maga az „Album“ teendő elegendő; mi hogy hova előbb megtörténtek. Fölkértnék a t. cz. gyűjtők: hogy előfizetési ivaikat szükséges ellenőrzés tekintetéből betöltve bár, vagy betöltetlenül, f. é. május 15-ig, melylyel mint véghatárnap a további előfizetés megszüntnek nyilvánítatik, magához a szerkesztőhöz bérmentesen beküldeni méltóztassanak. (Lakása: országot 3-ik sz. Lubyház.)

kodás, melly szerint mindenki bele tudja magát élni a közös érdekekbe, s bármennyire szemközt álljanak is a magánosok életkérdései; az egyetemes főérdek, a kis országocska jobblétének kérdése, mindenkit egyaránt hevit, ingerel, vagy csüggeszt; a ki ez érdekek ellenében áruló, a ki szinfalli híreket hord szét, a ki más társaságot keres, s övéit megveti, a ki hírlapokba viszi panaszait, s társaira uszítja az ujdondászatot, annak azután megkeserült az élete; az üvegszobában lakik, mellynek minden titkát keresztül kasul látják, azt minden lépten nyomon ellenző ösztön fogadja, míg, vagy meg nem tér, vagy meg nem török. Ellenben hű ragaszkodást tapasztal társai részéről, a ki szorgalom, egyszerűzet, feláldozó tehetség, türelem által magát kedvessé tevő; - például: valaki elkésendő a próbán jelenetéről, már csak négy percze van, talán nem is tudja, hogy itt kellene lennie: ha kedves személyről van szó, akkor észreveszik távollétét; színházi szolga kész érte szaladni, két perc oda, két perc vissza; a vétség megelőztetik, a várt személy pontban ott terem; de ha nem kedves személy, nem törődik vele senki, nem futnak érte; ott a fekete tábla, ott a színház törvényei; az ő dolga volt magára vigyázni, senki sem köteles őt megóvni.

Egy igen eredeti és jellemző vonást rajzolhatok ide a színészvilág társas mulatságairól. Mint igen régen tudjuk, a mi színészeink, ezmesterek. A zeneszerzéstől és a drámairástól kezdve le a cipővarrásig minden szépművészetnek akad itt képviselője. Legközelebb hatan ismertebb színészeink közül egy zenebandává alakultak, melly néhány hónap alatt annyira vitte tudományát, hogy versenyt muzsikál akármelyik cigánybandával. E banda hivatása a kölcsönös felderítésre van szánva. Lehet-e ennél kedélyesebbet ki-gondolni? Tizenkét részvényes tag kötelezi magát névnapjának megülésére, kölcsönös részvétellel járulván a legszükségesebb kiadásokhoz, s a vidám fesztelen mulatságokat fűszerezi a cigányos egyenruhába öltözött banda, míg a jókedvű ifjabb tagok, felváltva a zenét, mulatságos productiókkal derítik fel a társaságot; a komolyabb férfiak költőink verseit szavalják; az olyan mulatság, a minőt semmi nagy ur semmi áron meg nem szerezhet magának, mert a humort nem adják pénzért; így csak a színészek tudják sokszorozni egymás örömeit.

Hát mikor bánatuk van, midőn valakit balszerencse ér, a társas szellem akkor még erősebben tud nyilatkozni köztük; ha egy színész megbetegszik, azt mindenki siet látogatni; ha szegény, összerakják forintjaikat, hogy könnyebben viselhesse a gyógyítás költségeit, s midőn egy izben szó volt róla, hogy egy hosszasan betegeskedő tagnak a betegség idejére fizetése levonassék, az egész társulat testületileg tiltakozott ellene.

S midőn néha egy-egy polgára e kis népnek eljátsza azt a jelenetet, a mit Ristorinál legtöbben bámultak: a meghalás scéniáját még pedig Ristorinál is hűbben, mert nem is ébred fel utána, akárhogy kiáltoznának is neki fuorát; akkor a hű sorsosok ismét családgyűlést tartanak, ha a megholt nem hagyott maga után semmit, eltemetik saját költségükön, gyász-énekzők, zenészek, halotti kíséret, mind kitelik saját népségükből; s az elhunyt jelesnek, kiről elfeledkezett a világ, a mint letűnt a világot ábrázoló deszkákról, ismét az ő áldozataik gyűjteménye emel szerény temetői szobrot, mint emelt legközelebb Bartha emlékének, nem kéregetve idegen földön, nem dicsekedve vele idegenek előtt.

Mindezeket pedig nem ok nélkül jegyezgettem fel: ohajtanám, hogy mások is megértsék. A színészek közt uralkodó társas szellem, szives kedély, közérület példája vajha irodalmi köreinkre is lenne hatással; a hol élünk, mint a széthullott kéve, kiki önmagának; három ember nem jön össze, a ki egymásnak igaz barátja volna, s ha kiki önmagát nem szeretné nagyon, elmondhatná, hogy senki sem szereti. Mi nem szeretjük azt, a kinek jó dolga van köztünk; elfeledjük azt, a kinek rosszul megy sorsa; a kisebb gyűlöli az erősebbet, a nagyobb megveti a gyöngét, építi a chinai falat minden osztály maga körül, s nem bocsát magához és nem közeledik; még az elhunyt dicsőbb pályatársak magasztalásában is kevesebb a holtak iránti kegyelet, mint az élőknek tett szemrehányás; pedig bizony ránk is illik a költő mondása: „Ha ölnyi téren hírem és magam böven tanyázunk, miért e hosszas ut? . . .“ Jókai Mór.

Haladunk-e Magyarországon?

Semmiről sem olvasunk gyakrabban a hazai, de különösen külföldi lapokban, mint hogy a mi az ipart, gazdaságot, s ezzel karöltve

járó *vagyonosság*ot illeti, a magyar mennyire hátra van még más nemzetekhez képest.

Legyen szabad egyszer, kivételképen legalább, a dolgot a másik oldaláról is tekintve szólanunk, s lássuk abból ítélve a mire rövid időn jutottunk, hogy mit várhatunk a jövőben, ha tovább is a megkezdett úton vállvetve iparkodunk s elkövetünk mindent, a mi népünk érdekében erőnkötől telik.

Nem azért jegyezzük fel e sorokat, hogy aztán annak elolvasása után elbizzuk magunkat; de még is szükséges: hogy méltó vigasztalást találjunk eddigi fáradalmainkért, s ne hallgassunk csak azok szavára, kik mindig ijesztgetnek, s erővel ránk szeretnék fogni, hogy már vérünk sem olyan, hogy belőlünk egykor a nemzetek nagy családjának egyik hasznos tagja válhassék.

Legtávolabb maradunk pedig azon hű, s nevetséges ábrándtól, mintha tagadni akarnók bármi részben is hátramaradásunkat. Csak annyi lesz az egészből a tanúság: hogy sokban jobban állunk már is, mint tán mások korholó beszédei után elhittük, miután másutt sem minden arany a mi fénylik. Végzetre pedig hogy ellenünkben a legszeretlenebb következtetés, azt állítani hogy hátramaradásunknak fő oka népünknek Ázsiából hozott tespedési hajlamából származnék kiválóképen.

Rövid körutat futva állapotunk vizsgálatában, inkább csodálkozóni lesz okunk, hogy annyi ellenkező csapás, balsors, és kedvezőtlen körülmények között, e haza, mellynek derék szülőttei ugy is a test és lélek annyi megbecsülhetlen tulajdonival vannak felruházva, rövid idő alatt a haladás pályáján olly messze tért foglalt el, mire kevéssel ezelőtt még a legvérmesebb kilátásuaknak sem lehetne reményök.

I. Népe sség.

Száz évvel ezelőtt, Mária Terézia uralkodása idejében Magyarországnak (Erdélyt, s a részeket ide nem értve) még nem volt több három millió lakosánál. Könnyen elképzeltetni, millyen lehetett e nagy, és termékeny föld illy csekély népesség mellett. Nem csoda, ha azon időkben hazánkat csak arról ismerték, hogy abban néhány igen nagy terjedelmű urodalmak birtokosa lakik. A szellemi életet csaknem kizárólag az egyház főnökei, a püspökök, és apátok képviselik. A középosztályu birtokosokról csak annyi maradt fenn évkönyveinkben, kik voltak a megye alispánjai, s kik képviselték a hatóságokat az országgyűlésen. A polgári rend a kiváltságos királyi városok zárkózott lakóiból állott, míg a népnek még a törvényben is csak az „adózó szegény jobbágyság“ volt a neve, s csak annyit tudtak felőlök, hogy azokból válik a huszár, a föld kerekességének e legjelesebb lovaskatonája.

Napjainkban Istennek hála! többre szaporodtunk tiz milliónál, s a mellett legalább néhány év óta özönnel lepi el földünket a bevándorlók serge, kik egyedül is csak kézmunkájok után akarnak köztünk megélni. Nagyban intézett gyarmatosításokra már hely sincs, a föld a legutolsó négyeszig ölig el van foglalva, a munkás kezek azonban mindenütt, különösen a délkeleti részekben a legnagyobb szívesseggel fogadtatnak, hol a mellett, ha nyáron át más vidékről segítő napszámosok nem mutatkoznának, az aratást a helybeli erőkkel végrehajtani sem lehetne. Tehát nagyobb terjedelmű termelést üzünk már is, mintsem azt mesterkélt módon megszerzett munkások nélkül be tudnók takarítani. Télen át jó rész e munkások közül visszamegyen hazájába, de marad még is mindig elég, különösen a messze külföldről bevándorlottak közül, kik állandó foglalkozásra találván, köztünk megtelepednek.

„Az egykori nagy birtokosok utódai többszöri osztozás után uradalmak terjedelmére nézve a korábbiakkal nem mérkőzhetnek, tekintve azonban a föld értékét, harmadrész annyi birtokkal is tiszszel gazdagabbak őseiknél. Midőn a Harukker család Békés, és Csongrád végetlen pusztáit a nevetségig csekély áron megvette, ki hitte volna, hogy egy pár nemzedék elhalta után e birtok számtalan részekre oszolva annyi gazdag, előkelő, s főrangu magyar családdal vagyonának szolgálhasson alapjául? Egy hold abból most többet ér, mint a hogy azt akkor az első szerző négyeszig mérföldenként vásárolta! Hát ha még hozzá teszszük, hogy e kiterjedt pusztákon ez alatt olly népes földmivelő községek alkultak, mellyhez hasonlótak egész Európában haszontalanul keresnének. Széles e világon nincs olly község: melly gabna-termelésre Békés, Szarvas, Csaba és Holdmező-Vásárhely virágzó gazdaságával mérkőzhetnék, s még mindig megmérhetlen a tér, mellyen e munkaszerető nép

szorgalmának, a közel jövőben itt elegendő foglalkozás szerezhetessék.

A tudomány s műveltség, az osztályok külön felfogási köréhez mérve, egész átalánosságban terjed mindenfelé. Annyi hivatalképes egyént, mint nálunk, sehol sem találhatni. S ha még is látjuk, hogy a szomszéd tartományokból tiz hivatalnok is jön be hozzánk, míg innen csak egy is máshová kimegyen, annak legfőbb oka az: hogy a magyar művelt osztály egyszersmind vagyonos is, s hogy az egyének saját házi dolgaik elintézésére nézve is még mindig találnak itthon is elég dolgot, és foglalatosságot. Ha szükülne közöttük a világ; bizonyosan többen többen alakulnának mostan át olyanokká, kik különösen külföldön, a hivatalok viselésére legalkalmatosabbaknak szoktak tekintetni.

A gazdasági tiszték osztálya nálunk olly sajátzerű rend, mellyhez hasonlót a szomszéd tartományokban sehol sem találunk. Ott az ilyenek határozott szük fizetésből élnek, s valami egyenruha félet viselnek. A cseh erdősznek szürke kabátján az aranyos tölgyfa levél, s rajta a rangfokozat szerint több vagy kevesebb makk, a legfőbb birtoka. Nálunk a tömérdek tiszttartó, s jó modu ispán egyike a haza legderékabb, s lelelkesebb osztályának. Ezek jobbára még földes uraik ellenében is bizonyos társadalmi függetlenséget tudtak kivívni. Elvégzik hivatalos teendőiket, s a többire nézve rendelkeznek idejökkel, s még ott is, hol a gazdatisztéknek e külön gazdálkodás a papiron meg volna tiltva, e megszorítást, régi jó szokásnál fogva ritka helyen veszik szigoruan, és betű-értelemben. Ezért a magyar inkább vágyik tiszttartó lenni, mint szolgabíró; s jó urodalmakban a számtartó, magtárnok, vagy ispán épen nem cserélne a határozott fizetéssel ellátott kisebb rendű közhivatalnokokkal. Az uradalmak igazgatói valóságos nagyságos urak, a tiszttartók társalmi tekintetben egyenlők a kisebb birtokosokkal, az ispán rágyujt tajtpipájára, s ha felzökkenhet ekhós kocsjára, ugy néz le onnan, mint a kinek se buja, se gondja a világ forgandósága miatt. E jeles osztály kizárólagos tulajdona a magyar nemzetnek. Jó modu, barátságos és vendégszerető publikum, s különös hajlammal viseltetik minden iránt, mi szép, jó, hasznos, és nemzeties, s azért hazai irodalmunk pártolóit közöttük minden időben bizvást kereshettük.

A kereskedők osztálya alatt nemcsak azokat kell értenünk, kik boltjaikban a gyarmati árukat, s idegen gyártmányokat apróbb részletekben eladogatják. Ezek csak a fogyasztók filléreiből élnek, a nyereség alapösszege a gyártók, és külföldi nagykereskedők kezébe kerül. Fontosabb ránk nézve az ugynevezett nyereszkesedők, vagy spekulánsok osztálya, melly e hazában, legalább illy terjedelemben egészen új tünemény. Ezek saját terményeinket vásárolják össze. Valóban hasznos osztály, melly azt eszközli, hogy átalános bőség alkalmával is találunk biztos vásárlókat, kik aztán összehalmozott készleteik által szükesség idején a fogyasztókat a tulságos drágaság veszedelmétől megóvják. Ha a nagyban természetők csak annyit adhatnának el, mennyit a fogyasztók pillanatnyi szükessége igényel, jövedelmök költségeiket sem fedezhetné. Abban keressük tehát előhaladásunk jelét, hogy e hasznos osztály megsaporodott, s önállásra vergődött. Míg ilyenek kevés számmal találtattak, nem nagy köszönet volt bennök. Számuk megnevekedtével épen azok sokasodtak meg, kik szükesség esetén összehalmozott készleteiket eladóvá teszik, s mindnyájan használni is akarván a rájuk nézve kedvező időt, versenyök által a fogyasztóknak kedvezményt kell engedniök.

Mi végre a földmivelő népet illeti, a mostani, s a régi között a különbség, mint az ég és föld. A régi jobbágy volt, ez szabad föld szabad ura. Néhány év eltelte a megleft embereket is megváltoztatta, mit remélhetünk majd a most sarjadó ifjúságtól, ha ez iskoláinkban tanulva, s minden jóra oktatta nevededik fel?

Igaz, tömérdek még nálunk a ros sz gazda; kevesen vannak, kik földjeiket ugy mivelik mint kellene, de ha az eddigi meglehetős jólét népesedésünk illy megsaporodását idézé elő, a további gyarapodás közben majd csak meg fog jelenni köztünk ama leghiresebb iskolamester, tudniillik a szükesség, s ez tanit meg: mint lehet kevésből is sokat előteremteni. Most még csak azt vethetjük alföldi emberünk szemére, hogy kenyeret eszik, holott házat kalácsal is eltarthatná. Az öreg gazda csak turkál a harmincz, negyven holdas féltelken, de majd ha a fiúnak egy tagban kiadják a tiz holdacsát, s azt mondják még mellé: tessék ebből megélni, vagy elpusztulni, majd megtanulja ő is mi az a trágya, mi a száraz takarmányon tar-

tott istalós marha, míg végre a rétöntözés, sőt az alagsövek lera-kása is bekövetkezendik.

A legcélszerűbb gazdaság az, mely a körülményekhez alkalmazva legjobban kifizeti magát. Míg munkás kezek hiányát érezzük, addig valódi haszonnal olly csinos gazdaságot nem is üzhetünk mint a szomszéd tartományokban. Csehországban például nagyban divatos a vetések gyomlálása, mi igen jeles dolog (nálunk, legfőlebb az aszatot tépik ki), tudnunk kell azonban, hogy a nevezett országban a birtokosokhoz seregestől jön a tarka-barka fehér nép, kérve-kérven, engedtetnék meg nekik azon bojtornán és paraj féle füvecskéért az egész vetést ingyen kigyomlálni. Probálnák meg csak azon urak, hogy sokat ne mondjunk harmincz, negyven pengő krajczáros napszámmal e munkát végbevitetni, majd nem dicsekednének vele, hogy ott az árpa földet is olly tisztán tartják, mint nálunk a házi kisasszony virágkertecskéjét.

Népességünk sokasodtával az arány a magyar fajra nézve is kedvezőbb lett. Nyelv tekintetében ugyan száz év előtti időkről világos adataink nincsenek, de a tős gyökeres magyar helyeken található számtalan idegen családi nevek bizonyítják mennyien olvadtak közénk, míg ellenkezőleg magyar nevű ember csak ritkán, s akkor is kivételes körülmények között lesz másféle nemzeté. Száz idegen jön, s beleolvad a magyarságba, míg innen mutatóba is alig megyen el egy-egy. Falu sincs nálunk az alföldön, hol legalább egy pár család ne lankék, kikről tudva van, hogy ők vagy atyjok, nagyatyjok egyenesen külső tartományokból származtak le, míg ő náluk magyar bevándorlókról soha senki sem hallott. Olly helyeken végtére, hova kereskedelmi ipari üzleti viszonyok miatt minden nemzet összekeveredett, mint például Váradon, Aradon, Esztergamban, a tömörked idegen családi nevek mellett is e városok magyar nemzetisége épen megmaradhatott. A kie városokban a tanuló ifjuság névsorozatát kezébe veszi, első tekintetre az hiszi, itt hagyták egykor félbe, nyelvzavar miatt a Bábel tornyát. A tarkaság azonban csak a neveket illeti, az egyének ajkán ősi tisztaságában zeng hazánk erőteljes hangokban folyó nyelve. A vegyület csak tápláló olaj volt a haza oltárának tűzére. Ma már nem csak azok vagyunk magyarok, kik annak születünk, hanem kik azzá is lettek.

A szegény vakok gyógyintézete Nagyváradon. — (Lásd az első lapot.)

N y i t r a.

A ki ismeri Nyitrát, tudja, hogy e város a legkellemetesebb tájak egyikében fekszik; csak akarat és pénz kellene, s egy kis szépítés mellett Magyarország legszebb, a szemet leggyönyörködtebb városai közé tartozhatnék, és most méltán is reméljük, hogy ezen eszmék elismerésre fognak találni a derék nyitriai polgároknál. — A szép akaratot tanusítja a városban már is fennálló néhány épület, a megyeház a várhegy tövében, a préposti lakház a vár bástyáinál, kegyesrendi atyák kolostora a többi közt legkitünőbb toronnyal — és végre a püspöki várak. — Ez utóbbiról ki ne tudná, hogy az egykori szláv király Szvatopluk erőssége volt. — E vár még most is igen jó karban áll, különösen nevezetes benne a székesegyház, mellynek szépítésére sok gond van fordítva, — jelenleg pedig épül egy irgalmas apácakolostor is nyitriai püspök

Palugyai Imre ur önmaga rendeletére, melly mind roppant nagyságára, mind pedig építési izlésre mindenesetre a városnak nagy díszére leend.

A város mellett terjed el a szép és regényes hegyláncz, mellynek alja elég jó és nevezetes fajta szőlővesszőkkel van beültetve. A hegyek közt nevezetes a Zobor hegy, melly szinte Szvatopluk szláv király hadivezérével Zombortól vette nevét, — ezen hegy a város és környék lakóinak sok izben szolgál nyári mulató helyül, kebelében áll a Liguriánus szerzet volt klastroma, most korcsmául használtatik, és nyáron több izben tánczvigalmak is tartatnak benne, — ezen hegyben van szintén egy barlang is, melly remetebarlangnak hivatik, az ezen barlang előtti kősziklákon sok helyen ló vagy öszvér, és ember-nyomok szemlélhetők, mellyekről az a monda áll, hogy a remete ott lakta idejében az ut még nem kövesedett volt meg. — A püspöki várhegy oldalában van szintén két barlang, mellyek egyike Ördög, a másik Chovan (egy igen elhiresült zsvány) barlangjának hivatik, mindkettő jóforma tágas szoba alakú üreg, és főkép az ördög-barlangnak többféle hosszú és keskeny sikátorai vannak, mellyek közben-közben szoba alakú üregekkel szakadnak félbe, ezeknek végét nem érhetni, keskeny járdáiban a rosz levegő miatt fáklya sem tartja lángját. A vár mögött szemlélhető kis kápolna a szőlőhegyek közepén szent Urbán tiszteletére van emelve, hová is esztendőnként egyszer ájtatos menet szokott megtartatni. — Végre a táj regényességét emeli a Nyitrafolyam, melly a várhegy oldalát mossa.

G z P.

Az utak melletti sorfaültetés tárgyában.

Minden utas embernek kegyes kívánata a sorfaültetésnek életbeléptetése, minden művelt hazafi ohajtja, hogy a honnak, és a nemzetnek jobbléte ez uton s módon is emeltessék, melly hogy többé nem pusztá eszme, hanem gyakorlatilag is valósult tény, bizonyítja nemcsak a m. kormány megújított rendelete is, hanem egy részről a több helyen már is fenn álló fasorok, más részről pe-

dig a durva kezekkel kiirtottaknak hátramaradt romjai. — Tekintvén a népek a sorfaültetés ügye elleni sok helyen tapasztalt durva eljárását — kétségtelen az, miszerint a dolognak magának eskütt ellensége, mi ha nem volna, bizonyára nem rombolna, nem irtana saját vagyonossága romlására a nélkül, hogy akár szivében, akár lelkében csak kissé is meg ne rázkódnék.

Ha érett észszel lelkéhez szólunk, lelke helyett feje rázkódik, mi annyit tesz, hogy neki a sorfaültetés épen nincs inyére, minélfogva engesztelhetlen indulattal később lábaival taposni mindent —, mintsem az ügynek pártolására segédkezet nyujtson. Azt szokták mondani nálunk:

A szederfa-sorok tetemes kárt okoznak a vetésekben, terebélyes lombjaik árnyai által. Ezenkívül esendes hitők még az is, hogy a szederfasoroknak létesülte folytán maholnap selyembogártenyésztés üzletére fognak kényszerítettetni, mellytől sokkal jobban irtóznak, mint a tollfosztástól.

A nyárfát verébészkek tanyául tekintik, s nehogy a verebek bitorolják természetmennyüket, későbbek egytől egyig a fákat kiirtani.

Az ákáczfáról azt tartják, hogy buján ágazó gyökereinek, és fattyuhajtásainak leendő kiirtásával csak kétszerezetik mezei munkájok.

A gyümölcsfákat azért nem szeretik sorfaul, mert tapasztalásból tudják, hogy termett csemegéiből legfeljebb éretlen korokban ehetnek, minthogy a tolvajok, és utasok be nem várán érettségük fokát, ezeket rendszerint még nyers állapotban tépik, szaggatják, tördelik, és ágastól hordják szét.

Midőn a sorfaültetés ügye honunkban illy szomorú állapotban van, ellenére annak, hogy ennek életbeléptetésével a honnak, és a nemzetnek közvagyonosítása nevezetesen emeltethetik, nem marad egyéb hátra annál,

mint hogy a sorfaültetés oly móddal eszközöltessék, minél fogva a nép képes legyen meggyőződhetni foganasítására valódi hasznáról, és ösztönt nyerjen a vállalkozásra. Erőtetés nélkül, s így mintegy magától kell hideg idegenségét forró szeretetre érlelnie.

Mindenben önzők lévén, haszon nélkül többnyire semmit sem szeretünk tenni. Így e szempontból indulva, oda járul javaslatom, hogy sorfaültetésre oly fanemek választassanak, mellyek az önző vágyakat kézzelfogható jövedelmekkel képesek kielégíteni.

Bor, pálinka még mindig sok embernél a főfogó, bort, és pálinkát szeret ő mindenből teremteni. E szerint bor vagy pálinka termő fasorokat kell létrehozni, hogy, önkényt kedvet kapjunk a fák ültetéséhez, ápolásához.

Bortermő fát én nem ismerem, ezt kizárólag csak a szőlőtőke teremheti. Szőlőtőkét pedig nincs szándokom sorfaültetésre ajánlani,

Ismerek ellenben olyan fanemet, mellynek sajátos természete, hogy pálinka-neműitalt tartalmaz, melly nem is oly ártalmas, mint a pálinka; s azonkívül még oly mellék tulajdonokkal is bír, mellyek tudtommal egy növényben sem találhatók.

Vadonban terem e fa, s majd mindenütt létezik honunk területén. Szép fehér virág-bokrétáinak nagyon kedves illata, piros cseresznye-szerű bogyó-fürtei kellemesen hatnak a szemre, színre, s mintegy édesgetve csalogatják lombjai alá a vándort.

Szép virágbokréta, ékes bogyó-fürtei felett versengve énekelnek a kedves erdei madárcsók, csak hogy ők is figyelemre ébreszessék a szorgalmas em-

2. Kérgében, ágaiban, leveleiben nagyon sok *cserany* (Gerbestoff) létezik, és aránylag $\frac{1}{7}$ résszel több, mint a tölgyfában. Cserzésnél 6 font bőrre 1 font kéreg szükséges.

4. Megfürással nyert levének nyirfaléhez hasonló ize van, mellyet sok vidéken a köznép vérhas, és hasmenés ellen használnak ivó viz helyett.

(Az angolok hite szerint e fából készült Krisztus Urunk keresztfája is).

III. A gyümölcsről.

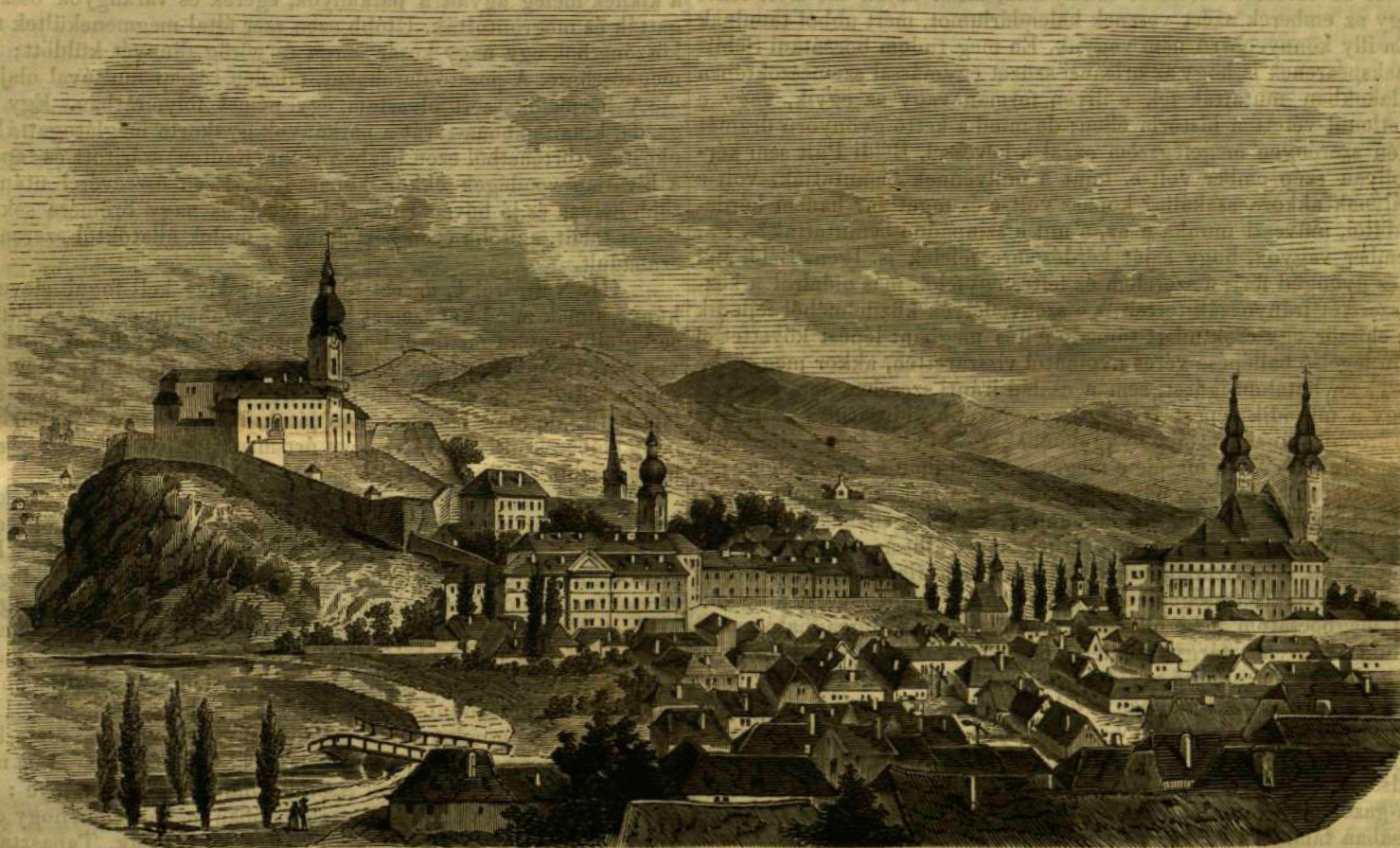
Ez fűrtökre szedett, kezdetben piros, később fekete színű, savanyufanyar ízű, cseresznye alakú bogyókból áll, mellyek rendszeren minden évben gazdagon teremnek.

IV. A gyümölcs hasznáról.

1. Nagyon kedves alakjánál fogva legtöbb uri kertekben éknövényül természetlik.

2. Minthogy több rendbeli madaraknak mohón kedvelt eledelük, a madarászok által cselanyul szokott használtatni.

3. A szarvasmarhák, juhok, disznók és baromfiak jóízűen eszik e bogyókat, és jó egészséges állapotban is maradnak evése folytán. Sok vidéken övgyógyyszerül eteti ezt a nép az említett állatokkal az emésztési gyengeségen, és nedvelfajulásra alapuló betegségek ellen, minők: az étvágyhiány, a hasmenés, vérhas, métely, szőrféreg stb. A szarvasmarhák szecsakával, a juhoknak sóval vegyítve adják hetenkint kétszer, egy-egy darabra $1\frac{1}{2}$ maroknyit számítván. A baromfiaknak elszórva adatnak. A juhok, bárányok,

Nyitra.

bert, és némileg tudtul adhasák, hogy a vadonnak e terménye nemesb kezek ápolására, és magasztosb haszonvehetésre teremtett.

Vörös-Berekenye

e fának neve, mellyet a köznép *piros kutya cseresznyének*; — *madárbogyó-fának* is nevez. (Deákul: *Sorbus aucuparia*. Németül: *Gemeine Eberesche*; *Vogelbeerbaum*; *Wilder Sperberbaum*; *Quickenbeere*; *Heinesche*; *Qualsterbaum*; *Steinbeere*; *Ebischbeerbaum*):

Szólunk róla bővebben.

I. A növényről.

Ez majd mindenütt terem, gyepekben, és vágásokban. Fialat korában igen rendes idomu, nem magasra emelkedő, és nem nagy árnyat vető fát képez. Közép termő földben leginkább diszlik. Soványban, szárazban, homokban idő előtt elvényül. Nagyon kövér földben korán megfeketülnek bogyói.

80 évig folyvást teljesül, 150 évig él.

Magról, palántáról természetli, átültetéssel is folytatja növést.

Sorfaültetésnél 15 láb távolságban állhat meg egyike másikához. 4 mérföldre terjedő sorvonalra 3800 fa szükséges, melly évenként 5700 mérő bogyót terem.

II. A fának hasznáról.

1. 40 éves korában jó tűzi fát ad.

2. Asztalosok, esztergálosok, puskások, szelencze gyártók, bognárok igen jóféle, csinos és hasznos eszközöket készítenek nagyon kemény és szép rostu fájából.

hízó disznók számára megszártva tétetnek el, hogy meg ne penészedjenek, földön kell szárogatni és zsacsakban eltenni.

4. Embernek nem valók nyers állapotukban, mert bárha nem mérgesek is, savanyu-fanyarságuknál fogva mégis hányásra ingerlik a gyomrot. A nép befőzöttet készít piros bogyóiból, és ez alakban eszi házi orvosserül romlott étvágya helyreállítására, elvesztett emésztő tehetsége visszapótlására, elgyengült gyomrának és beleinek megerősítésére, a vérhas, hasmenés, nehéz vizezés és sülyben, mellyből naponkint két késhegyre férő mennyiséget vesz be egyszerre, és egy pár korty pálinkát iszik utána.

Ugyan e befőzöttből ad be sok ember enni nem akaró négy lábú házi állatának egy evőkanállal egyszerre.

Megfőtt piros bogyóinak levéllel mossa vérző foghasát, öblögeti, mosogatja és kötözgeti teste fekélyeit.

Olvastam esetet, melly szerint egy nő, születésétől kezdve folyvást beteg levén, gyomorfájástól gyötörtetett, enni étvágygyal soha nem tudott, s így sorvasztó állapotánál fogva sokkal közelebb állott a halál, mint az élethez, mind addig, míg csak az említett befőzöttet nem választotta gyógyszerül, mellyet a legjobb egészséggel 93 esztendeig evett.

E befőzött így készül: a piros bogyókat leszedik csutkáikról, és egy faedényben tartják megfonnyadásig, a megfonnyadt bogyókat most egy nagyobb szerű mozsárban magvástól összezsúzzák, és egy zsákon keresztül sajtó (prés) segédelmével kisajtoltják. Az így nyert folyadékot egy cserép edényben enyhe tűzparázs felett folytonos keveréssel keményre befőzik, s hidegen kővagy üvegedényben további haszonvételre több évre elteszik. Gyakor-

latban van az is, hogy e bogyók szilvával, vagy bodza-kásával vegyest főzhetnek be.

5. Igen jó zamatu, kozma nélküli pálinkaszerű italt főzhetni érett bogyóiból.

Mint mondám: *egy mérföldre terjedő sorvonatra 3800 fa szükséges, mely évenként 5700 mérő bogyót terem*, most pedig azt kell mondanom folytatólag, hogy minden egyes mérő bogyó 11–13 font pálinkát ad, mely szerint magából következik az, hogy az 5700 mérő bogyó 62,700 font pálinkát adjon, mely összesen 530 akót, készpénzben pedig a mostani árszabály szerint 33,250 váltó forintot jövedelmezzen.

A pálinkának készítmódja ez: a megérett bogyókat leszedik, egy kádban összezuzzák, minden egyes mérő zuzott bogyóhoz 1½ akó viz kevertetik felhígítás végett, és 2 font élesztő (Hefe) adatik, hogy annál gyorsabban mehessen át forrásba, mely 12°, 14° R. fok melegségnél néhány nap alatt rendszeren be szokott végződni. Ezután az egész összeget kádba öntik, és a pálinka-gyártás rendszabályai szerint lecsepegtetik.

* * *

T Á R H Á Z.

Kakas Márton a színházban.

XLIV. Levél. *Béldi Pál*. 100 arannyal jutalmazott szomorujáték; írta Szigligeti. Tisztelt szerkesztő ur! Ha valaki azt hiszi, hogy a színház arra való, hogy ott az emberek történetét tanuljanak, azzal aztán azt is el lehet hitetni, hogy az emberek azért vesznek kalendáriumot, mert abból tanulnak szántani! Én illy könnyen hívő nem vagyok. Én meg tudom bocsátani Schillernek is, Shakespeare-nek is, hogy az orleansi szüzet egymással szemeszöktében ellenkező alakokban mutatták fel, s illyen formán vagy az egyik, vagy a másik kegyetlenül vétett a historia ellen; de mind a kettő gyönyörű drámát írt róla, és én szerényen megelégszem azzal a kevéssel, Béldi Pált sem kérdezem én, olyan szép ember volt-e, mint a millyennek bemutatják, volt-e Teleki Mihálynak akkora szakála? kopasz volt-e és fogatlan? hanem kérdezem, hogy költői, művészi munka-e az, a mit a színházban bemutatnak? . . . Ollyan jó ember vagyok, hogy saját kérdéseimre felelek is. Igen. Béldi Pál erős hazafi és gyöngéd férj; a szerelem és féltés egyfelől, más oldalról a közhaza iránti szeretet irányozzák tetteit, s e szenvedélyek küzdelméből fejlődik ki a dráma; először egy csók miatt támadt féltés megbánt lépést követett el vele; s midőn legelső ballépése véres nyomától visszaretten, akkor meg többé sem ijesztés-, sem hatalom-ígéret, sem a család iránti szerelem nem képes őt rávenni, hogy a második lépést is megtegye, inkább áldozatul veti magát vezeklésre váró hibájának, hazája nyugalmanak és a költői igazságtételnek; ez ollyan világos, ollyan rövid meséje e megragadó tartalmu darabnak, hogy azt mindenki megértette, kivéve egy pár embert, azokat a fő-kakáncsomót kereső betűkóstoló — biztosait a nemzeti irodalomnak, a kiknek ellenében, ha vizet iszom is, meg ha Marosvásárhelyen megsütnek is, azt állítom, hogy Béldi Pál költőileg helyes mű, s ha szerzője vétett abban a historia ellen, hogy Teleki Mihályt jó szándéku tisztességes embernek rajzolta, én bizony ezt a kegyes családságot megbocsátom neki ollyankor, midőn nagyon elfogadható mentése lehet, hogy kedvencz tárgya mellett nem akarta azt a furcsaságot elkövetni, hogy egy Teleki-jutalomra versenyezvén, épen a Telekiek őst cibálja meg historice; s tartom ezt különben is olly mellékes dolognak, hogy, ha az egész Teleki elmaradna is a darabból, az nem ejtene rajta csorbát, s ha még egyszer olly elhibázott volna is, nem nyomná le hibáival azt a mérleget, mellynek tulsó serpenyőjébe olly szép költői nyelv, olly megragadó jelenetek, olly érzelem-gazdagság és drámai erő van lerakva, a minővel Béldi Pál minden fölvonásában találkozunk. Az előadott mű, az esőszakadás daczára szépen összegyűlt közönség határozott tetszését nyerte meg; s ezuttal az éljenzők között nem voltak „meg sem csattant hangok“ hallhatók; hanem igenis egy solo püsszegő; de a miről én nem beszélek; hasonló észrevételek megjárják egy viczlapban; mi azonban komoly emberek vagyunk, s tisztelettel hallgatunk mindenkinek tetszés és nemtetszés nyilvánítására. *Öreg Kakas Márton.*

Gazdákat érdeklő rovat.

— *Patkányok elleni szerek.* A V. U. 1857. 14. számában „Egy gazda, Püspökiből“ jutalom nélküli pályázatra hívja fel a közönséget, azt kérdezvén: „Miként lehetne a lak környékén elhatalmazott házi poczokat vagy patkányokat minél sikeresebb módon kiviesztetni?“ Erre nézve eddig több közleményt kaptunk:

I. Pestről *egy volt gazda* ezt írja: E sorok írója két külön vármegyében tartott egymásután házat. Az egyik helyen molnár volt a szomszédja, a másikon mézárós; mind a kettőn e szerint a patkány egész otthonossággal viselte magát, még a ló és ökör szája elől is elhordván dézmáját. Vettünk néhány lat szivacsot, azt megapritottuk, jó sós zsirban kirántottuk és a patkányjárta helyeken elszórtuk. A patkányok eltűntek, és csak ollykor hányt ki a közel folyó malompatak egy-egy földuzzadt patkányhullát a víz felszínére. Mind a két helyen ugyanazon alkalmatlanságot, ugyanazon szer, ugyanazon eredménnyel szüntette meg.

II. Rohonczi *Bodó Miklós* ur ezt tanácsolja: 1) Töltsön az ember több tányérba annyi édes tejet mint egy adag étel, tegyen mindenikbe egy evőkanál választó vizet, keverje össze, tegye azon helyre, hol a patkányok, egek szoktak lenni. Ebből ha esznek, mind elhullanak. De vigyázni kell, hogy kutya vagy macska ezen tálakból ne igyék, mert ez is elvész. — 2) Vegyen

Igy állván honunkban a sorfa-ültetés ügye — illyen levén a *berekenyefának* hasznavehetősége, odajárul véleményes javaslatom, hogy a mennyire ez elv és terv a föld minőségével ellentétbe nem jó, jövőre az illető községek határaiba eső ország, községi, düllő utaik mellékeit a fennevezett áldást hozó fával ültessék be, mert erős hitem az, hogy a magyar fajta nép született képességénél fogva értvén, és kedvelvén a pálinka-gyártást, a pálinkatermő fákól fölállítandó fasorok fentartása iránt erőtetés nélküli rokonszenvet, vonzalmat és szeretetet fog tanusítani, mellyhez annál nagyobb reményt lehet kötni, hogy ha az illető hatóságok ez ügy iránt nyílt vonzalmat és forró ragaszkodást fognak tanusítani.

Mindezek folytán, ha e jobblétrei törekvésem győzni fog, azaz: ha véleményes javaslatom fogamatba vétetik, nem lehet, hogy a nagy reményt súlyos csalódás üsse le, azaz: nem lehet, hogy a közvagyon kicsiségét, szegénységét dúsabb jólét ne váltsa fel, s lehetetlen fog lenni az is, hogy a sorfa-ültetés ügyében tett intézkedések örökké meghiusuljanak. Itt az idő, hogy ennek hasznát, czélszerűségét és dicsőségét végre belássa minden ember. — Nagy-Kanizsán. — *Tersánczy József*, járási orvos.

az ember egy pár rőf posztószélt, vagy elviselt posztót, vagdalja 3—4 hüvelknyi hosszúra, egy hüvelyk szélesre; e darabokat áztassa jól be kőolajba (petroleum), rakja a patkányok tartózkodási helyére, az olaj igen erős szaga elfogja őket távoztatni. Ezen szert 18 évvel ezelőtt két kertésznek ajánlottam, a kiknek meleg ágyait a patkányok, egek és varangyok összevissza lyuggatták és megromtották. Utóbb ezen szer által megmenekültek tőlök, s egyik köszönetből, egy nagy kosár sárga és görög dinnyét küldött; s levelében is megköszönte. A posztó darabokat, minden 14 nap multával olajba kell tenni. — A harmadik szert olvastam egy német folyóiratban. Egy német mezei gazda, kinek gabona-tárát a patkányok gyakorta meglátogatták és sok kárt okoztak, történetből ezen házban rutát (Rauten) szárított és tapasztalta, hogy a hivatlan vendégek ekkor kimaradtak. Ezen észrevétel után gabonátárát több helyen és jó bőven rutával látta el, és nagy örömeire sok döglött patkányt talált, s utóbb ezen kártékony és undok állatoktól szerencsésen meg is szabadult.

III. Nyitráról *P. ur* ezt ajánlja: 1) Meg kell fogni elevenen egy patkányt, annak mind két szemét kiegészíteni s szabadon eresztetni. Ettől a patkány-sereg ollyannyira megijed, hogy menten elhagyja a házat. — 2) Szintén eleven patkány nyakára egy kis csörgőt vagy csengetyüt kell vékony rézmadzagon kötni. A csengetés elűzi a kollegákat. — Ez a két szer neveltségnek látszhatik, de képtelenséget nem látok benne, annál inkább, minthogy komoly emberektől hallottam. Nem árt megkísérteni. Az első kegyetlenebb, de hatályosabb.

IV. Daróczi *Nagy L. ur* ezt javasolja: El kell fogni egy patkányt, akár elevenen akár nem élve. Ezt meg kell pörkölni annyira, hogy erős szaga legyen, és illy állapotban azon lyukba helyezni, hol ki szoktak járni. Ennek eredménye leend az, hogy minden patkány elidegenítettik szerencsétlen társuk által, s többé nem fognak megjelenni. Nagyon egyszerű módnak látszik ez eljárás, és némelyek előtt tán sikeretlennek is, de én, e javallat közlője, bárkinek jó lélekkel bátorodom ajánlani. E módot követtem magam is, tanácslám másoknak is, sikeres voltáról voltunk mindenkor szerencsések meggyőződni. Könnyen lehet kísérletet tenni vele. Ha a Püspökiből panaszkodó gondos gazda megkísérti és sikerét látni fogja, legyen viszont annyi őszinteséggel, hogy kedvelt lapunkban közzétenni el ne mulasztja.

V. Máramaros-Szigetről *Szöllősi Balázs* ur véleménye: A patkányok által okozott kár és alkalmatlanság valóban megérdemli, hogy e lap szerkesztősége tért nyitott a kiirtásokra intézett felhívásnak. Tapasztalásból tudom, hogy igen hatásos szer ellenök, ha gabonátárakban és padlásokon mezei nyulak tartatnak; ekkor innen és a környékből minden patkány elmegegy vagy elpusztul. Hihetőleg a patkányokat zavarja a nyul izgékonyasága, vagy valóban félnek a nyulaktól s szaguk iránt ellenszenvvel bírnak. — (Jó lesz azonban az idegeneket s vendégeket előre figyelmeztetni illy helyeken, hogy a padlásra levő éjjeli lármától meg ne ijedjenek, kísértettől, rablótól ne féljenek, mert a nyulak egész éjjel manővroznak, s e tekintetben nem egy mulatságos történetesket tudnék elbeszélni.)

(Folytatjuk.)

Irodalom és művészet.

† Nemcsak Tompa Mihály összes művei fognak megjelenni Heckenast Gusztávnál, hanem közkedvességű költőnk *Csuczor Gergely* összes költeményei is napvilágot látandnak nála. — Azonkívül *Vajda János* is rendez egy igen érdekes gyűjteményt, mellynek czime lesz: „A magyar költészet gyöngyei,“ s magában fogja foglalni a hazai ujabbkori költészet legválogatottabb műveit. Mind meg annyi örvendetes tünemény a költészet barátainak.

† *Nevelésügyi jutalomdíjak.* A „Tanodai Lapok“ jelentik, hogy *Ranolder János* veszprémi püspök ő nmlga a nevezett lapokban állandóan minden évben kétszer bizonyos jutalmat fog kitűzni tan- és nevelésügyi kérdések megfejtésére. Első kérdésül jelenleg ez tüzetett ki: „Mikép taníttassék s mikép ne taníttassék elemi iskoláinkban a bibliai történet.“ A legjobb értekezés díja *6 arany*. Beküldési határidő f. é. aug. 15-e; a munkák a „Tanodai Lapok“ szerkesztőjéhez utasítandók.

† Az „*István bácsi*“ naptár szerkesztője is kihirdette az általa 1857-re kitűzött pályaverseny eredményét. A jelentést egész terjedelmében bírják olvasóink a Polit. Ujdonságok mult 17 számának hirdetései között.

— „*Orvosi Hetilap*.“ Előttünk fekszik a lapjaink által is több ízben említett „orvosi hetilap“ előfizetési felhívása, melyre ezennel felhívjuk az olvasó közönség illető részének figyelmét. Örvendünk, valahányszor a tudomány külön szakai új közlönyre s különösen, midőn oly derék képviselőre akadnak, mint ezt a derék program igéreteiből, felfogásából következtetve, ez új lap szerkesztőjétől is várni teljes jogunk van. Nyolcz éve, hogy az „Orvosi Társaság“ megszűnt s a magyar közönségnek nincs orvosi lapja. Pedig az orvosi tudomány azóta is haladt s folyvást halad, orvosaink száma s munkássága folyvást növekedik s az irodalom s tudományos műveltség iránti részvét mindig örvedetesebb mértékben terjed. Elismerésre s pártolásra méltó tehát dr. *Markusovszky Lajos* urnak azon buzgalma, minélfogva ez érezhető hiány pótlását tűzve ki céljául, az „Orvosi Hetilapra“ eszközölt ki magának engedélyt. A program most a közönség kezén forog; úgy hiszszük, hazánk orvosi és gyógyszerési osztályának a lapot ajánlani felesleges, ezekre nézve rég ohajtót, kedves vendég leend az; csupán annyit jegyzünk meg, hogy a megjelenendő lap tartalom sorozata több oly rovatot jelöl ki, melyek a nem orvosi közönség között is a tudomány minden barátait érdekelhetik. Végül még csak annyit, hogy az „Orvosi Hetilap“ *junius*tól kezdve minden csütörtökön egyegy 4. rétvű iven fog megjelenni, ha a tárgy úgy kívánja, felvilágosító rajzokkal s mellékletekkel is bővítve. Előfizetési árak: hét hónapra (azaz *junius*—decemberre) Pesten 4 ft. 40 kr., vidékre postán 5 ft. 20 kr. p. p. Gyűjtőknek 10 példányra 1 tiszteletpéldány. Előfizethetnik Pesten: a kiadó *Müller Emil* nyomdájában (Dorottya utca 12 sz.) és dr. *Markusovszky Lajos* tulajdonos és f. szerkesztőnél (Ujtér 10 sz.). Vidéken: minden cs. k. postahivatalnál.

— Egy igen korszerű kis mű jelent meg e napokban. Címe: „Mikor lesz vége a világnak?“ Irta *Környei János*. Kiadja Vahot Imre. Népszerű előadása azon viszonyoknak, melyek között földünk elenyészhetnék vagy oly változást szenvedhetne, hogy rajta a most élő lények nem élhetnének. A kit ennek tudása érdekel, az igen megnyugtató választ nyerhet e könyveskéből, melynek ára 20 kr. pp.

— *Komáromy Ferenc* „Pályakezdők“ című regényének megjelent a 3-ik kötete, melylyel a mű be van fejezve.

† *A Lovassy Sándor* által kiadott „Honi lant“ című zenegyűjteménye díszes kiadásban megjelent. Van benne 7 zenemű: magyar andalgó *Abrányi Kornél*től; két népdal *Bognár Ignác*tól; egyszerű csárdás *Dobozy Károly*tól; Atala álmai (ered. magyar) *Székely Imrétől*; két tréfás dal, két népdal, abonyi csárdások *Lovassy Sándortól*. A darabok zongorára alkalmazták. A dalok írói: Arany, Petőfi, Tóth Kálmán és Losonczy. Ára 2 ft. 40 kr. Megszerezhető a kiadónál Nagy-Abonyban (Pestmegyében).

† *Róssabölgyi zeneművei* nem sokára megfognak jelenni. Kedves emlékü agg hangszerzőnk özvegye adja ki azokat. Az előfizető közönség kettős czélt ér el: kap 130 eredeti magyar zenekölteményt s gyámolítja a zeneköltő özvegyét, kinek — mint Petőfi oly meghatóan mondá — nem hagyott egyebet hátra, mint koldusbotot és szerzeményeit. A gyűjteményt *Bartay Éde* fogja szerkeszteni. Az egész mű 40 füzetben fog megjelenni s *junius* elején kezdve minden két héten egy füzet küldetik szét. Egy füzet előfizetési ára 30 pkr., postai széküldéssel 4 krral több. Az előfizetők aláírásakor lefizetnek 5 pftot s kötelezik magokat az egész mű megszerzésére. Azután az 1-től kezdve minden elvett füzetért a 30 krt fizetik, midőn aztán az utolsó 10 füzetet az előre lefizetett 5 ft. fejében ingyen kapják meg. Kik a 40 füzetre egyszerre fizetnek elő, ezt 16 pftjával tehetik.

M i u j s á g ?

† Mult vasárnap, pesti polgárok egy küldöttsége szerencsés volt *főherceg kormányzó ur* ő cs. Fenségének tiszteletteljes háláját nyívaníthatni azon magas kegy miatt, melyet *OFensége* a *József-emlékszobor* tervben levő felállítására iránt tanusítani méltóztatott. Remélhető ennélfogva, hogy e szobor, melyhez már mintegy 28,000 pftnyi tőke készen áll, a jövő két év alatt létesül. Az emlékszobor helye a *József*tér lesz, mely ez alkalommal szintén virálynnyá fog átalakíttatni.

† *A budai takarékpénztár* a városi szegények javára 500 pftot ajándékozott. Az összeget a városi hatóság *Ő Felsegeik* megérkezte utáni napon fogja kiosztani.

† *B. Sina* magyar diszöltönyéről, melyet a báró *Ő Felsegeik* megérkezése napján fog viselni, azt írja egy helybeli lap, hogy értéke 400,000 pft.

† *A magyar hirlapirodalom* terén legfeltűnőbb újdonság most azon változás, melyen a *Magyar Sajtó* című politikai lap fog átmenni. A mint e lap *aprilis 30-iki* számában olvassuk, *Török János*, a lap korábbi felelős szerkesztője s utóbbi időben szerkesztő-társa, a *journalistikai* térről visszalép; helyét mint szerkesztőtárs *Jókai Mór* foglalja el. Ezuttal csak figyelmeztetni akartuk olvasóinkat ezen egy részről felette sajnós, más részről ép oly örvedetes tényre.

† *A budai alagut* csütörtökön *április 30-án* déli 12 órakor mindenféle járművek számára megnyitották. Az átjárásnak nincs többé semmi akadály, mindazáltal az építés végbefejezése, különösen a budai krisztinavárosi homlokzat körül, még ezután is folytattatni fog.

† *Kunszt József* kalocsai érsek ő excja az ottani tanítóképezde tanárának, *Mennyei József* urnak nevelésügyi érdemeiért két kerttel összekötött tágas lakházat ajándékozott.

† Mult vasárnap reggel, több hétig tartott szép és meleg idő után, a budai hegyeket hó borítá s azóta komor, hideg napjaink járnak. Ugyan ezt írják más vidékekről is, s a hegyes részekben valószínűleg állandóbb vendég maradt a hó, mint nálunk, hol néhány óra múlva ismét elenyészett. Legalább

a roppant mennyiségben mutatkozott cserebogarak és hernyók pusztulásnak indultak.

† *Miskolczi színház*. Ennek megnyitását május közepe táján várják, a midőn a nemzeti színház több tagja fogja emelni az örvedetes esemény ünnepejét. *Telepy* nyugdíjazott színészünk szorgalmasan festi az új díszítményeket; az ács- és asztalosmunkák nagy részben készen állanak. A tágas színterem 42 páholylyal fog birni.

† Egy bécsi színházban egy magyar *Pepita* lépett fel. Neve *Kempeleányi Ida*. Járja a csárdást, *krakoviankát* s több effélet, de nem nagy szerencsével — mondják a német lapok.

† *Az erdélyi muzeumra* adakozók sorában a *Kolozsvári Közlöny* egy szegény szakácsról tesz említést, ki utolsó 12 pftját tette le a nemzet és haza oltárára, azon nyilatkozattal, hogy nem várhat, míg több pénzt szerezhetne, s fél, hogy addig meghal s kimarad az áldozók sorából. Neve e derék embernek *Merzók János*.

† *Erdélyből* azon szomorú tudósítást veszszük, hogy *Besztercze* városában *április 18. és 19-én* 160 ház lett a tűz martaléka.

† *Új gazdasági hetilap*. Örvedve tudósítjuk olvasóinkat, hogy legfelsőbb helyen nyert engedélyt fogva a „*Falusi Gazda*“ eddigelé is dicséretesen ismert mezőgazdasági folyóirat a jövő féltétől kezdve mint *hetilap* fog megjelenni. A lap felelős szerkesztője a hazai mezőgazdaság terén s irodalmában sok érdemmel bíró *Érkövy Adolf* hazánkfiú lesz.

† *A selmeczi evang. község* a boldogult *Szeberényi János* helyébe annak fiát *Szeberényi Jánost* választotta lelkészeül.

† *Néptanítókat* illető. Hogy azon tanítóknak, kik tanításra még nem képesítették, alkalmuk legyen az újabb tanítási eljárással kellőleg megismerkedni s hogy a tanítói vizsgát sikerrel megállhassák: a *pesti és kalocsai* tanítóképezdeknél *május 15-től* *september 15-ig* rendkívüli tanfolyam fog megnyílni. E folyamat különösen azon néptanítók is nagy haszonnal látogathatják, kiknek önálló tanszék elnyerése vagy 4 osztályu tanodákban tanítás végett tanítói vizsgát kell tenniök. Továbbá, mivel a háromévi időköz, melyet a népiskoláknál már alkalmazott tanítók és segédeknek az utólagos tanítói vizsga letétele végett engedtek, 185 $\frac{1}{2}$ -ben elmulik, azért utólagos tanítói vizsgák fognak tartatni dr. *Haas* iskolai tanácsos vezetése alatt: a) *Pesten*, *sept. 13-án* s következő napjain, b) *Székesfejervárott* *juil. 9-én*, c) *Egerben* *juil. 28-án*, d) *Esztergomban* *oct. 15-én*, e) *Kalocsán* *sept. 10-én*, f) *Vácson* *oct. 18-án*, g) *Szegeden* *aug. 10-én*.

† *A néhai Jakab Antal*, tetétleni lelkészen elkövetett gyilkosság főczinkosai, *Vig Miska* és *Lengyel Samu* *ápril. 12-én* egy csárdában csendőrök kezére kerültek. A zsványok védték magokat s csak hosszabb küzdés után sikerült elfogatásuk. A csendőrök közül ez alkalommal az egyik sebet kapott karján, a gonosztevők is megsebesültek a küzdés alatt. Most *Debreczenben* várják érdemlett bündijokat. Tagadásuk semmit sem használ; náluk találták a meggyilkolt lelkész fegyverét s a káplán is rájuk ismert, hogy ezek valának, a kik őt megkötözték.

— Egy angol orvosi lap hosszú értekezést közöl a *dohányzásról* s többi közt a következő tanácsokat adja 1) reggel nem kell dohányozni, 2) egy két pipánál, egy két szivarnál többet szini napjában nem szabad, 3) fiatal embernek épen nem kell dohányozni. — Átalában azt ohajtja az angol lap, hogy a dohányzás vagy nagyon megszoríttassék, vagy egészen ki menjen a szokásból. *Fiatal* embereknek különösen szükséges, hogy azt a kétséges gyönyört a bizonyos haszonnak fel ne áldozzák. Tíz év múlva meg fogják köszönni a jó tanácsot.

— *Nagylelkűség. Hazai művész.* — *Kiskőrös*, *ápril 17.* *Kalocsai* érsek *Kunszt József* ur ő kegyelmessége, legközelebb a *Kiskőrös* mezővárosbeli kath. gyülekezetű, magyar de szegényebb sorsu híveket, a csinos templomban volt öreg és roncsolt, hangolatlan és botrányos sivitásu orgona helyett, egy új orgonával ajándékképen megörvendeztette, mely tiszta és kellemes hangjával, először is a husvéti szent ünnepekor emelte a hívek buzgó ima énekét a világ Megváltójához, s egyszersmind ébresztette ő kegyelmessége mint jóltevője iránti hála-érzetet, mely e kis gyülekezet kebeléből soha ki nem alszik. A művet *Kolonics István*, szabadkai hazánkfiú készítvén, s *ápril 8-án* megbíralás alá bocsátván, több műértő jelenlétében, több változatú hangjának tisztaságaért, oly sikerültnek találtatott, hogy ezen fiatal és szorgalmas művész hazánkfiú, ki hét év óta, már 15 új, többek között a *bajai plébánia* templombeli 36 változatú orgonát is, és mintegy 30 avult orgonát gyökeres kiigazítás mellett, jutányos áron és pontosan elkészítet, méltan közfigyelembe ajánlható. S. J.

† *A Tisza vidékéről* már mult héten sűrű panaszok érkeztek a víz nötvön növe áradásáról. Minő híreket várhatunk most az azóta több napig folytonosan tartott esőzések után! Sokan már is félnek az 1855-ik évi szomorú események megújulásától — az ég legyen kegyelmes!

† *Kassáról* írják, hogy már komoly tanácskozmány foly az iránt, mikép az ugynevezett *Orbán torony* megszüntetésével a páratlanul remek székesegyház második tornyát is fölépítsék, hova a nagy harang fog alkalmaztatni. Ez uttal egy szökőkutat is szándékoznak a piacra készíteni.

† *Néphála*. *Békés-Gyuláról* írják, hogy a közelebb létrejött urbéri szerződés megkötése után az ügyet kezelő városi képviselő bizottmány elnökének *Szakál Lajosnak*, ki eddig *Gyulán* fekvő birtok nélküli házatlan zsellér volt, a fontos ügy körül tanusított buzgalma, ügyessége és tevékenysége elismeréséül „*Néphála-emlék*“ cím alatt az összes városi lakosság egy egész telket legelő-illetménynyel együtt, maga és utódai számára, testvéries szives készséggel felajánlott s valóságos birtokába is bocsátotta. Tisztelet és jutalom az érdemeknek.

— *Tűzvész.* Baranyamegyében *Bagota* helység határában, Biedermann urak birtokához tartozik egy terjedelmes, nagyrészt fenyő és gyertyánfából álló, 8 éves fiatal erdő. Ebben az erdőben f. april 6-án az ott vesszőt vágó parasztok gondatlansága által a fácskák alatt levő száraz levél és fenyő-tű meggyuladt, mihez hozzájárulván az egész nap dühöngött szél, rövid idő múlva, eddigi becslés szerint, több mint 100 holdnyi térségen levő fácskák kérgei elpörkölödtek, úgy hogy eddig is nagyobb része már elszáradt. Nagyobb kár elhárítását csak a baksai cs. k. csendőrségnek és *Bagota* helysége előljárásiának köszönhetni, kik nagy erőfeszítéssel, sánczhuzás által birtak csak a tűz terjedésének gátot vetni. — *Baksa* helységében három nap alatt négyszer ütött ki tűz; a kár nem tetemes, s szintén csak az előljárási erélyes intézkedéseinek köszönhetni, hogy a meggyuladt néhány szalmaboglyán kívül a közellevő s mind szalmával fedett házak porrá nem égtek. — Közli Radfai pusztáról *J. L.*

— *Meteor-kő.* April 15-én dühöngött szélvihar alkalmával naplementében Kaba város határában (Biharmegyében) közel a városához, a mezőről hazatérő több mezei munkás szemeláttára sajátzerű zúgó dörgésközt egy hat fontos *leb-kő* (meteor) esett le, a szemtanúk állítása szerint égve a levegőből. Mi állományát illeti, apró gömbölyű fekete kavicsokat lehet benne megkülönböztetni, itt-ott fehér kovagrészecskék, és porhanyó szürke, lyukacsos területecskék tűnnek fel; küloldalain mindezen részek összefolyva, barna mázttal vannak az egésze, mi csakugyan égésre mutat. Az egész rendetlen alakú; egy tökéletesen kifejlett, s két más kifejletlenebb csúcsháról azonban azt lehet következtetni, hogy egy 6 csúcsú alak volt belőle készülöben. A lakosok csak másnap reggel ásták ki a földből, mellybe fél lábnyira lenyomult, s mint mondják, valamely nehéz szaggal töltötte el a levegőt. A helybeli előljárási egy debreczeni iskolai muzeum számára határozta elküldetni. — Közli *Bonyhay József.*

† *Kutya-adó.* Milanóban a helyhatóság *kutyaadót* hozott be. Legtöbbet fizetnek az u. n. fényűzési kutyák, t. i. minden kan évenként 12, minden szuka 10 lírát. Örkkutyák 8 és 6 lírát, vadászutyák 2 lírát. Minden kutya dögöt be kell jelenteni. Szájkosár nélkül talált kutyák befogatnak, a ki ki akarja váltani, fizet 6 lírát. A helytartóság fentartotta magának azon jogot, hogy olly kutyákat, mellyek a szomszédoknak veszélyesek vagy alkalmatlanok, kipusztíthasson.

† *A tenger vizében esüst van.* Ezt már régóta állítják ugyan a tudósok, azonban egy angol újabb kísérletei teljes bizonyosságra emelik ez állítást. Az angol *Field* vizsgálat alá vette aréz anyagból készült részeit egy hajónak, melly 7 évig cirkált a Csendes oceánon; a réz annyira fel volt emésztve s olly törekeny, hogy ujjával szét morzsolhatta. E réz között annyi ezüstöt talált, hogy ennek értéke felülmúlta volna a szétválasztás költségeit. Más kísérletek még kedvezőbb eredményeket mutattak annak bizonyosságául, hogy a tengervizből idő folytán nagy mennyiségű ezüst rakodik le a réz tárgyakra. *Faraday*, nagyhirű angol vegytanár is ezt bizonyította közelebb a londoni királyi társulatban e tárgy felett tartott értekezésében.

Vidéki hírek.

Rábaköz, apr. 16. (*A mult tél s egy kis elmélkedés a világ végéről.*) Az 1856-ik évi száraz tavasz és forró nyár mind anya, mind sarju takarmányt keveset nevelt, a kalászos vetemények soha sem voltak szalmára olly aprók, a kepék olly kurták és olly alacsonyok. Őszszel a magot száraz csoportok közé szórtuk el s remény nélkül sóhajtánk fel: „Vége lesz a világnak.“ „Ne félj öcsém — szolt őszfűrtű bátyám — porba buzát, sárba zabot, esztendőre legjobb kalász termés lehet, ha takarmány nincs, tél sem lesz!“ — Az illy biztató szavak azonban nem altaták el lelkem bánatát, szorgalommal vásároltam a szalmának keresztjét huszasért, s a tarlóban nőtt kukoriczát, ekkor két kéve hosszú szélességbe és szalmával bevölgyelve, s tetézve apró kazalokba raktuk, hogy szellő érhesse; az alomszalmát megkevesbitettük és őszszel olly fukaron etettünk tarló kukoriczát délre, hogy ezért öreg bátyám is megpirongatott. — A mult novemberből 19-én leesett a hó, szomorúan mentem öreg bátyámhoz panaszkodni, hogy „vége lesz a világnak.“ „Ne félj öcsém, kora vendég nem maradós,“ vigasztalt ismét. De e biztatóstól nem olvadt el a hó, mit tévén? összeigazítottattuk régi szecskavágóinkat és Stadel, a híres győri gépész urtól ujakat is véve, amazokat kiigazítattva minden szalmát összevagtunk s ezt szemmel, repce-pogácsával értékesítve, etettünk; — így tanított meg bennünket a szükség az olcsó s takarékos teletetésre. A sok baj közt a kovácsok boszankodtak legjobban, mert a téli fergetegek miatt pihenvén a szekerek s lovak, azok nem romolhattak, ezek patkót nem veszthettek. — Epen úgy ment az idő, mintha öreg bátyám előmondaná! de minden vigasztalása mellett is a pajták elkezdtek hangosodni, a hó sem olvadt, megijedtünk, hogy „bizony vége lesz a világnak!“ — *Martius* 3-án eső esett, utána meleg idő lett, olvadni kezdett a hó, 12-én kemény hideg, süvöltő szél, és csak 15-én volt kellemesebb idő, illyen folytonos telet éltes egyének sem értek. — A tavaszi vetést csak *Martius* 23-án kezdtük el. — Még valami említésre méltó eseményt. — April 5-én, azaz virág vasárnapján eljöttek hozzám sok jó barátim s köztök mélyen tisztelt öreg bátyám is. „Jó reggelt öcsém, elmúlt a tél, ma virág vasárnapja van, sajnálom, hogy szánon nem jöhettem hozzád!“ „Örülök, hogy szerencsém van, ma megünnepeljük, hogy eljöttek a fecskék“ — feleltem. „Igen jó lesz — egyszersmind pedig öcsém, barátiddal együtt vissza hivlak benneteket hozzám *Junius* 13-ra, a mikor a kertemben levő folyó tulsó partján három cigánybandát állítok fel, a másikon leszünk mi, mert tudjátok-e, mi újság? Vége lesz a világnak! a bolondok azt jósolják, hogy

egy csillag agyon üti a földet.“ — Mi tehát *Junius* 13-án elmegyünk jó bátyámhoz, hol tudom, mulatva fogjuk eltölteni időnket, s mig más búsan várja a világ végét, addig mi a szép rábaközi hölgyekkel lejtendünk, s nevetjük a könnyen hívőket s a tanulatlan félenkeket. Kövessétek példánkat! ...t...á.

Kéthely (Somogy), aprilis 20-án. (*Községi könyvtár Gombán.*) Epen perczen érkeztem meg a szomszéd Gomba-helységből. Nagy öröm ért ott engemet, mellyet nem tudok elhallgatni, már csak azért sem, mivel az édes közügy feletti boldogság érzete annál nagyobb, ha azt minél többekkel oszthatja meg. — Mi történt hát olly nevezetes azon a Gombán? Azt gondolja tán valaki: hogy szömöres-gomba szüretéről jövek? igen szüretéről, de a lelkesedés szüretéről! ... Röviden elmondom: a nevezett helységben egy urháznál, régi becsületes magyarok módjára, szép számmal összejöttünk, s azonnal szoba jöttek mindenféle nemzeti s korszerű vállalatok, különösen pedig a „községi könyvtárak“ ügye is. Régi terve volt ez már t. Hunkár István közbirtokos- s mérnök urnak; jelenleg tehát, midőn a közlekedés nemes kitörését látá, az igét megtestesítendő azonnal föláll, s könyvtárból 57 darabot ajánl a helyben alapítandó községi könyvtárra. Ez a mag aztán igazán jó földbe esett. Mert *Simon Gyula* ez ajánlatra mindjárt 78, *Boross Imre* 92, *Stefai Miklós* 120, *Gombos Gusztáv* 8 kötetet ajánlottak, mi mindjárt be is szedetett. — A *gombai* községi könyvtár ekként megalakult, s 357 darab könyvet foglal magában. — Így, így kell a községi könyvtáraknak alakulniok. — Hol illy lelkes hazafiak állanak a vállalat élén: ott minden sikerülhet. — Miután pedig ezek a könyvek szabad ég alatt nem állhatnak: a lelkes közbirtokosság egy csinos szoba fölállítását is elhatározá számukra az ottani mesteri lakban, egyuttal megszavazván az iskola nagyobbitását is, mert a mostani, folyvást szaporodó növendékeinek elfogadására képtelen. Azt mondják: addig kell verni a vasat, mig forró. Itt is ép ugy volt. Ezt az igazi lelkesedést föl kellett egészen használni: a *marczali* fiatalság tehát működvelő társulatba lépett, s hat szindarabot fog adni az említett könyvtár jövedelmének szaporítására. Ez már aztán nemes mulatság leend, s nem hiszem, hogy minden jóra való magyar részt ne venne benne. — Mindez örömmel tölti el keblünket, s lehetlen az ég áldását nem kérni illy önzetlen hazafiszeretetre. — Isten éltesse a derék alapító urakat, s a *marczali* fiataliságot, mellyet nagyon ohajtunk már a szinpadon láthatni! . . . Mondja aztán valaki: hogy Somogyban körte s almán kívül egyebet nem lehetni! . . . De mi még más tervekkel is foglalkozunk, mellyek megerősítését ép most várjuk a legfelsőbb helyről; — ezeket azonban jelenleg elhallgatom, nehogy mindent előre kicsevegjek. *L. J.*

Szegszárd, aprilis 23-án. (*Apró hírek.*) Hónapok mulnak el, mig az árva Szegszárdról valami újdonságot olvashatunk. Pedig volna koronkint elegendő tárgy, melly az olvasó-közönségnek, ha nem is élvezetet, legalább kellemes időöltést szerezne. — Lám a szegszárdi közönség már azt, hogy a bortársulat elnökeinek nevei közöltettek, s hogy a társulat alapszabályai megerősítettek, örömmel olvasta, s mintegy ettől villanyozva jött a lakosság arra: hogy szülőiket kettős erővel jól megmunkálván, a terhes dolog után abból nyerendő gyümölcs nemes nedvével még igen sok földlakost megismertessen, és pedig illő jutányos áron. — Az elmúlt farsangról már szólni nem lehet, hanem mégis megemlítem, hogy itt is voltak olly tánczvigalmak, mellyek által a jótékony intézetek alapjai sziklakint erősítettek. — Most *hnsvéti* piros tojás ajándékul *Latabár* színész-társaságát véltük megnyerni, azonban csalódtunk, mert helyette *Kremszet* igazgatása alatt *lovarda* érkezett meg, a nagyszámu közönséget igen jól mulattatta, s nem rosz aratással távozott el tőlünk; így járna *Latabár* színész-társasága is, ha *Bajáról* füredi útjában a szegszárdiakat néhány szini-előadásaival meglepné. — Ma iktatták be ujonnan kinevezett polgármesterünket *K. E.* urat, kinek tisztakeblűségétől, igazságszeretetétől és nyájas emberbánásától a lakosság igen sokat vár. Most ennyi elég, máskor többet. *G . . . i.*

Szerkesztői mondanivalók.

1181. **A busongó székely.** Vigasztalódjék azzal, hogy nem mindnyájunknak mosolygott a költségelt muzsája. A vers nem közölhető.
1182. **Fonnyadásnak indul** — Jobban kell még előbb virágozni. A csirának nem szabad még fonnyadni.
1183. **Éji Kaland.** (Vas Gereben adomája után) Jobb az ugy röviden és prózában, de ugy is régi dolog.
1184. **Az ítelet.** (genre). Hosszu az igaz, de higgye el ön, hogy nem jó. Igen erőtetett tréfa és humor; a valószínűségnek még csak árnyékával sem birt a leirt esemény. A ki nevetetni akar, ne váljék nevetségessé.
1185. **Ujvidékre Cs. M.** Látott ön már valaha hasonló közleményeket lapunkban?
1186. **Aquil (?) ostroma.** Nem kérjük a folytatást. Átalában iskolai stilygyakorlatokat tessék mindig a tanító urnak bemutatni - különben megszökünk.
1187. **Ulaszló.** Reminiscentiák, még semmi önállóság — és igen incorrect vékony írás. Még ön nem kérdezheti: van-e bennem költői hajlam?
1188. **Szentesre Sz. J.** E napokban kimerítő tudósítást várunk egyenesen az illető helyről s akkor bővebb válaszzsal szolgálunk. Örvendünk, hogy lapjaink czikkei olly figyelmes olvasókra találjanak.
1189. **D. Patajra.** Köszönjük az újabb felvilágosítást, de a *dologra* nézve már kimerítőleg feleltünk a V. U. 16. számában.
1190. **Péterváradra. Z. K.** Ön ott a távolban két dolgot ohajt tőlünk 1) E helyett „keresztyn írjuk így: „keresztény“. 2) Változtassuk meg a V. U. homlokrajzát, mert keletkezte óta mindig ugyan az. — Nem teljesíthetjük ez ártatlan kívánatokat. Okaink vannak rá. De azért kérjük önt, ki lapunknak „keletkezte óta nem csak rendes előfizetője, hanem buzgó olvasója is“; — barátokozzék meg e képzelt hiányokkal s tartsa meg jóindulatát továbbra is.

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert.**